

ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Блащак Діана
Науковий керівник – доц. Грушко Валерій

ФЕНОМЕН ЗЛОЧИНУ

У даній статті досліджена природа і характер злочину. Визначенні причини виникнення злочинності та її зв'язок із соціально-політичними умовами у суспільстві. У статті проаналізовані характерні ознаки людей із злочинними схильностями та притаманні їм злочини. Окреслені ефективні методи вивчення і результативні заходи запобігання злочинної поведінки. Розглянуто феномен злочину та його складові, висвітлено статистичні дані щодо статевих особливостей злочинності.

Ключові слова: соціальна дезадаптація, правопорушник, злочин, злочинність, злочинна поведінка, соціально-політична система, запобігання злочину.

Постановка проблеми. Злочинність виступає глобальним явищем, яке постійно набирає сили і впливу, а характер і форми адаптуються до політично-соціальних обставин. Не зважаючи на велику кількість праць та наукових досліджень, злочинність залишається невід'ємною складовою кожного суспільства, що робить дану проблему надзвичайно актуальною.

У статті проаналізовано: природу злочину, вплив соціально-політичних процесів на злочинця та можливі методи запобігання злочинної поведінки.

Метою даної статті є розкриття причин скоєння злочину, аналіз типових ознак злочинця та соціальної протидії злочинам.

Аналіз досліджень та публікацій. Дана проблема висвітлювалась у працях таких вітчизняних та зарубіжних вчених як Шалгунова С. А., Рущенко І. П., Курило В. І., Дюркгейм Е, Яковлів А. М, Фролова А. Г та інші.

Виклад основного матеріалу. Від початку людського існування і до сьогоднішніх днів суспільство стрімко розвивалось в усіх аспектах своєї діяльності. Змінювались поведінка та індивідуальні інтереси, релігії та суспільні погляди, проте в одному людство залишалось незмінним. Здавалось би, в епоху індустріального розвитку, коли у світі стільки можливостей для самореалізації, досі усе ще залишається місце для злочинів. В усі часи жили люди незадоволені своїм поточним становищем, такі, що намагались його змінити будь-якими способами, незалежно від заборон писаного права та моральних норм. Характер та рівень злочинності у різних країнах та різних соціально-економічних умовах суттєво корелює із конкретними обставинами життєдіяльності людей. Під впливом суспільного розвитку змінюється і злочинність, яка тією чи іншою мірою впливає на соціальні процеси.

Злочин є невід'ємною складовою будь-якого суспільства. Французький соціолог Е. Дюркгейм трактував злочин не як патологію, а як нормальне суспільне явище, яке виникає в силу різних соціальних причин. Виникнення злочинної поведінки він пов'язував із недоліками соціальної структури та суспільства в цілому. Вчений вважав, що кожен індивід ставить на перше місце особисті інтереси, які ніколи не бувають повністю задоволені. Адже чим більше людина отримує, тим більше вона прагне, оскільки отриманий результат лише стимулює, а не задовольняє попередні потреби. Злочин виступає не як продукт індивідуальної патології, а як проблема, що зародилась на соціальному рівні. Адже соціальні причини злочину пов'язані з нормами та цінностями, які є невід'ємною частиною формування мотивів поведінки [1].

Під час злочину у взаємодію вступають декілька осіб, самі цього не підозрюючи. Адже злочинець орієнтується на свідків, жертву чи співучасників злочину. Таким чином, злочин

відбувається як соціальна дія, яка глибоко влітається у суспільні стосунки та впливає на їх подальший розвиток.

Досліджуючи злочинність, вкрай важливо зробити ґрунтовний аналіз взаємодії злочинця та потерпілого. Дані зв'язки виступають антиподами гармонійної моделі суспільства, проте саме вони допомагають досягати соціального порядку. За своєю природою кожна людина дезадаптована, вона певною мірою віддалена від соціуму, і протягом усього життя знаходиться у процесі адаптації, що відбувається у різних формах соціальної активності, у тому числі через злочинну діяльність. Відповідно до опанованих людиною знань про світ, навичок і вмінь самореалізації залежить якість та швидкість її адаптації. Ті, що так і залишаються дезадаптованими, оскільки не можуть довести свою соціальність через нормативний обмін дій, прийнятні форми соціальної активності, або навіть не спроможні скоїти вдалий злочин, що також потребує певних навичок у взаємодії з людьми, формують проблемні верстви населення. Саме із ними більшість пов'язує масові злочини. З даною проблемою зіштовхуються як найбільш багаті й прогресивні суспільства, так і бідні та нерозвинені. Факти засвідчують, що злочинні дії генеруються в усіх верствах і прошарках. В іншому разі кримінологи, як і суспільство в цілому, не мали б багато клопоту, якби проблема злочинності зводилася лише до окремої категорії населення [5, с. 157].

Адольф Кетле досліджував злочин, використовуючи статистичні дані. Взнявши до уваги кримінальні звіти, які включали підрахунки злочинів за соціально-демографічними групами, за віком, статтю, соціальним станом осіб, професією та сімейним становищем, він отримав цінний матеріал для соціологічного аналізу і виявлення відповідних закономірностей у скоєнні злочинів. Вчений помітив, що величини скоєних злочинів є сталими з року в рік. У XIX ст. це отримало назву "залізного закону злочинності", тобто сам факт злочинності почав розглядатися не як випадкове явище, а як об'єктивна суспільна закономірність. Окрім цього, Кетле виокремив сталість статевого розподілу скоєних злочинів: 80% чоловіків та 20% жінок. Також він пов'язував схильність до злочинів з віком, зауважуючи, що вона зростає у зрілому віці та зменшується під кінець життя. Він вважав, що завдяки даним дослідженням стає можливо передбачити скоєння злочину та запобігти цьому. Адже сам злочинець стає жертвою недосконалої соціальної системи, яка штовхає його на кримінальну стежку [6].

Г. Піщенко досліджував особу хулігана і виявив, що йому притаманні такі риси, як: озлобленість, грубість, нахабство, цинічність, невисока культура поведінки, тобто мова йде про низький рівень розвитку духовних та моральних якостей. При цьому, він зазначив, що ні сімейне становище, ні рівень освіти, ні інші характеристики не мають вагомого впливу на формування поведінки злочинця. Крім того, Г. Піщенко встановив, що особи які скоїли незначний злочин, у подальшому не будуть повторювати злочинні дії, натомість злочинці з ґрубими правопорушеннями, як правило, повертаються на хибний шлях [4, с. 9-11].

У свою чергу, А. Лукаш при дослідженні особистості гвалтівника робить висновок, що він характеризується двома ознаками: загальними та особливими. До загальних він відносить наступні: неодружені, 99% складають чоловіки, з середньою освітою, вік від 19 до 23 років, більшість працюючих, злочинні дії відбуваються в стані алкогольного сп'яніння, 1/3 складають раніше судимі особи. Особливі ознаки характеризують лише гендерну приналежність та сексологічні особливості [3, с. 139-141].

Число злочинців у будь-якому суспільстві є відзеркаленням його морального та психологічного здоров'я. Коли ставлення суспільства до злочинців стане більш осмисленим, то у такому соціумі сформується тенденція до зменшення кількості правопорушень. Виявивши злочинні дії, для збереження спокою та особистої безпеки суспільство прагне усунути особу з антисоціальною поведінкою зі здорового середовища. Найпоширенішим засобом, яким користується соціум, виступає ізоляція правопорушника. Адже саме в такому випадку він отримує належне покарання та шанс на свою реабілітацію. Проте даний метод не вирішує проблеми злочинності та не допомагає запобігти новим злочинам.

Для системного вивчення злочинності варто дотримуватись методу моделювання, який полягає у побудові спеціальних моделей, які допомагають простежити динаміку розвитку злочинів. На сьогоднішній день використовується два види математичного моделювання розвитку злочинності: за допомогою рівняння множинної регресії та матричного моделювання [2, с. 164].

Наступним кроком у запобіганні розвитку злочинності виступає попередження правопорушень. Для максимальної ефективності визначення причин злочину, проблему слід вбачати як у економічній та політичній системі організації держави, так і в етично-моральній зрілості громадян суспільства. При цьому дуже не просто визначити пріоритетну складову злочинних схильностей людей, які діють на їх свідомість протягом усього життя, що спонукає їх до злочинних дій.

Висновки. Феномен злочину приховується як у самій особистості правопорушника, так і у впливі зовнішніх факторів, причому останні здійснюють більш визначальний вплив на формування злочинця. Першочерговим джерелом завжди виступає сам правопорушник, який в силу тих, чи інших обставин не зміг побороти внутрішні деструктивні пориви. Проте вирішальний внесок у розвиток злочинності здійснює недосконала соціально-економічна система держави. Адже при досягненні позитивного стану психолого-соціальної, політико-економічної та морально-етичної ситуації в країні, для злочинності просто не залишиться місця. Отже, перш ніж обвинувачувати інших у неправомірній поведінці, спершу потрібно створити здорове суспільство з стабільним внутрішньополітичним становищем.

ЛІТЕРАТУРА

1. Durkheim E. The Division of Labor in Society. New York: Free Press. 1933.
2. Курило В. І. Кримінологія: загальна частина. Київ: Кондор. 2006. 191с.
3. Лукаш А. С Питання кримінологічної характеристики особистості гвалтівника // Право України. 2006. № 5. С. 138–142.
4. Піщенко Г.І. Попередження хуліганства (кримінально-правовий і кримінологічний аспекти). Київ. 1999.198 с.
5. Рущенко І. П. Соціологія злочинності: Монографія. Харків. 2001. 370 с.
6. Соціологи про злочинність: від Кетле до сьогодення. А. Кетле – засновник соціологічного вивчення злочинності. URL: <https://studfile.net/preview/6060542/page/6/>
7. Шалгунова С. А. Особа насильницького злочинця : Монографія. Дніпропетровськ. 2012. 548 с.

*Смертюк Сніжана
Науковий керівник – доц. Грушко Валерій*

МОЛОДЬ У СУСПІЛЬСТВІ, ЩО ТРАНСФОРМУЄТЬСЯ: ОСНОВНІ ЇЇ ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

У даній статті досліджено основні молодіжні проблеми сучасності, з якими стикається молоде покоління у процесі самореалізації. Визначено причини виникнення безробіття серед молоді та зроблена оцінка ефективності здійснення державної молодіжної політики. Окреслено проблеми становлення і функціонування молодіжних організацій. У статті проаналізовано перспективи молодого покоління на ринку праці і висвітлені статистичні дані щодо еміграційних намірів молоді в Україні.

Ключові слова: молодь, молодіжна зайнятість, освіта, державна молодіжна політика, міграція, молодіжні організації.

Постановка проблеми. У сучасному суспільстві молодь є важливою соціальною групою, яка має вагомий вплив на його економічний, політичний та соціальний розвиток. Потенціал, креативність та енергійність молодого покоління може спрямовуватись на розвиток технологій, творчих ідей, формування нових підходів до вирішення проблем сучасності. Процес інтеграції молоді в сучасне суспільство залежить від багатьох факторів, зокрема, від внутрішньополітичного становища країни, стану її економіки, рівня розвитку освіти у ній тощо. На сьогоднішній день існує велика кількість труднощів, з якими стикається молоде покоління. Однією із найголовніших проблем є: низький рівень економічного та соціального благополуччя молоді, що обмежує її можливості та перспективи розвитку; відсутність стійкого та ефективного механізму залучення молодих людей до процесів прийняття рішень на різних рівнях управління; труднощі соціальної адаптації молоді, яка зумовлена нестабільністю сучасного суспільства та постійними змінами в соціально-економічній політиці країни.